

показникам. Наприклад у 2002 році було зареєстровано за вірусологічними показниками – 12,5 % відхилень, а за бактеріологічними показниками 15 %. Питне водопостачання залишається самою гострою проблемою м. Запоріжжя як у кількісному так і в якісному відношенні. На сучасних діючих водоводах схеми водопідготовки не досконалі, токсичні речовини проходять транзитом через споруди і потрапляють в розподільчу водопровідну мережу. Проведені у 2001 році дослідження на базі Українського наукового гігієнічного центру та Укр.НДІ екології та токсикології хімічних речовин ім. Л. І. Медвіда дозволили висунути припущення про наявність прямого зв'язку у воді хлороформу, чотири хлористого вуглецю, бензолу, Н – гексану та інших органічних з'єднань антропогенного походження з діяльністю промислових підприємств Дніпропетровської області та м. Запоріжжя, стічні води яких скидаються в р. Дніпро.

Таким чином, аналіз екологічного стану атмосферного повітря та поверхневих вод м. Запоріжжя показує, що не дивлячись на деяке поліпшення цих компонентів природи все ж таки проблема екології в м. Запоріжжя залишається гострою.

О.Б. Мехед, Б.В. Яковенко

Чернігівський державний педагогічний університет

ВПЛИВ ПЕСТИЦИДНОГО ЗАБРУДНЕННЯ, ЯК РЕЗУЛЬТАТУ ХІМІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА, НА ВОДНІ ЕКОСИСТЕМИ

Однією з проблем сьогодення є нагромадження пестицидів у навколишньому середовищі, що представляє потенційний ризик майже для всіх живих організмів, і, зокрема, для людини.

Як відомо, лише частка пестицидів, внесених у ґрунт

потрапляє на так звані цільові об'єкти, решта розноситься повітряними та водними течіями на значну відстань, переходить з одного середовища в інше, нагромаджуючись в біогеоценозах.

Кількісна взаємодія природних явищ, хімічних процесів та людських дій призводить до появи достатньо високих концентрацій пестицидів у поверхневих водах, що викликає занепокоєння через шкідливу дію на водні організми та як можлива небезпека для здоров'я людини.

Нам зацікавили можливі наслідки використання на полях пестицидів групи 2,4-дихлорфеноскиоцтової кислоти (2,4-Д), зокрема самої кислоти, її амонійної солі і бутилового ефіру 2,4-Д кислоти та зенкору (представник триазинів).

Нами вивчається кумулятивний ефект цих пестицидів у різних тканинах коропа лускатого (один з основних промислових видів риб), біохімічні, морфологічні та фізіологічні зміни в організмі риби.

Механізм токсичної дії препаратів групи 2,4-Д пов'язаний з порушенням гормональної регуляції та енергетичного і пластичного обмінів на субклітинному рівні. Найбільші біохімічні зміни відбуваються в печінці риби. Кумулятивний ефект змінюється в залежності від віку риби та тканини чи органу. Однак, незалежно від віку, максимальне накопичення пестицидів групи 2,4-Д спостерігається в мозку та печінці риб. Так, у дворічок коропа в печінці виявлено $0,40 \pm 0,03$ мг 2,4-Д, $0,40 \pm 0,07$ мг 2,4-ДА та $8,14 \pm 2,00$ мг 2,4-Д ефіру на кг тканини; у мозку накопичення складає відповідно $0,61 \pm 0,11$, $0,61 \pm 0,04$ та $6,12 \pm 1,60$ мг препаратів на кг тканини.

Відомо, що зенкор, в свою чергу, викликає зміни в складі крові та порушення в обміні нуклеїнових кислот. За нашими даними, у риб під впливом названого пестициду порушується енергетичний та пластичний обмін, відбуваються зміни в амінокислотному складі м'язів, печінки та мозку.

Необхідно відмітити, що вплив пестицидів на водні

екосистеми залежить від їх розчинності у воді. Цей показник має двояке значення: при доброму розчиненні пестициду виникають сприятливі умови для швидкої дії препарату на гідробіонтів — надходження в організм через зябра риб, поглинання, засвоєння донними організмами тощо; погано розчинні пестициди у великій кількості нагромаджуються у водних відкладеннях та гідробіонтах і можуть при певних концентраціях негативно впливати на окремі організми і процеси, що забезпечують функціонування біогеоценозу в цілому.

Використовуючи біологічні об'єкти (зокрема, ставових риб) для контролю якості навколишнього середовища, можна виявляти незначні концентрації пестицидів у водоймах і запобігати отруєнню людей в результаті хімізації сільського господарства.

А.О. Корнус, О.Г. Корнус

Сумський державний педагогічний університет
ім. А.С.Макаренка

ОЦІНКА АНТРОПОГЕННОЇ ТРАНСФОРМОВАНOSTІ ПРИРОДНИХ КОМПЛЕКСІВ СУМСЬКОГО РАЙОНУ

Територія Сумського району характеризується значною різноманітністю форм природокористування та їх співвідношень. Безпосередні показники антропогенних впливів на природні комплекси найбільш об'єктивні, проте далеко не в усіх випадках їх вдається визначити. Крім того, взяті окремо, вони не характеризують ступеня сукупного антропогенного навантаження на ландшафтно-територіальні системи. Тому для регіональних досліджень використовуються методи експертної оцінки.

Нами виконаний аналіз антропогенної перетвореності природних комплексів Сумського району. Кожному виду природокористування шляхом експертної оцінки присвоювався бал трансформованості з врахуванням рангу